

NIMETÖN-PATARAUTA-RENKO RANTA- ASEMAKAAVAN MUUTOS 2: LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

11.10.2022

Sisällys:

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET	4
3.1 Karu kalliotierasammalkallio	4
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	5
5. PESIMÄLINNUSTO	10
6. MUU LAJISTO.....	11
7. SUOSITUSTEN YHTEENVETO	11
8. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	11

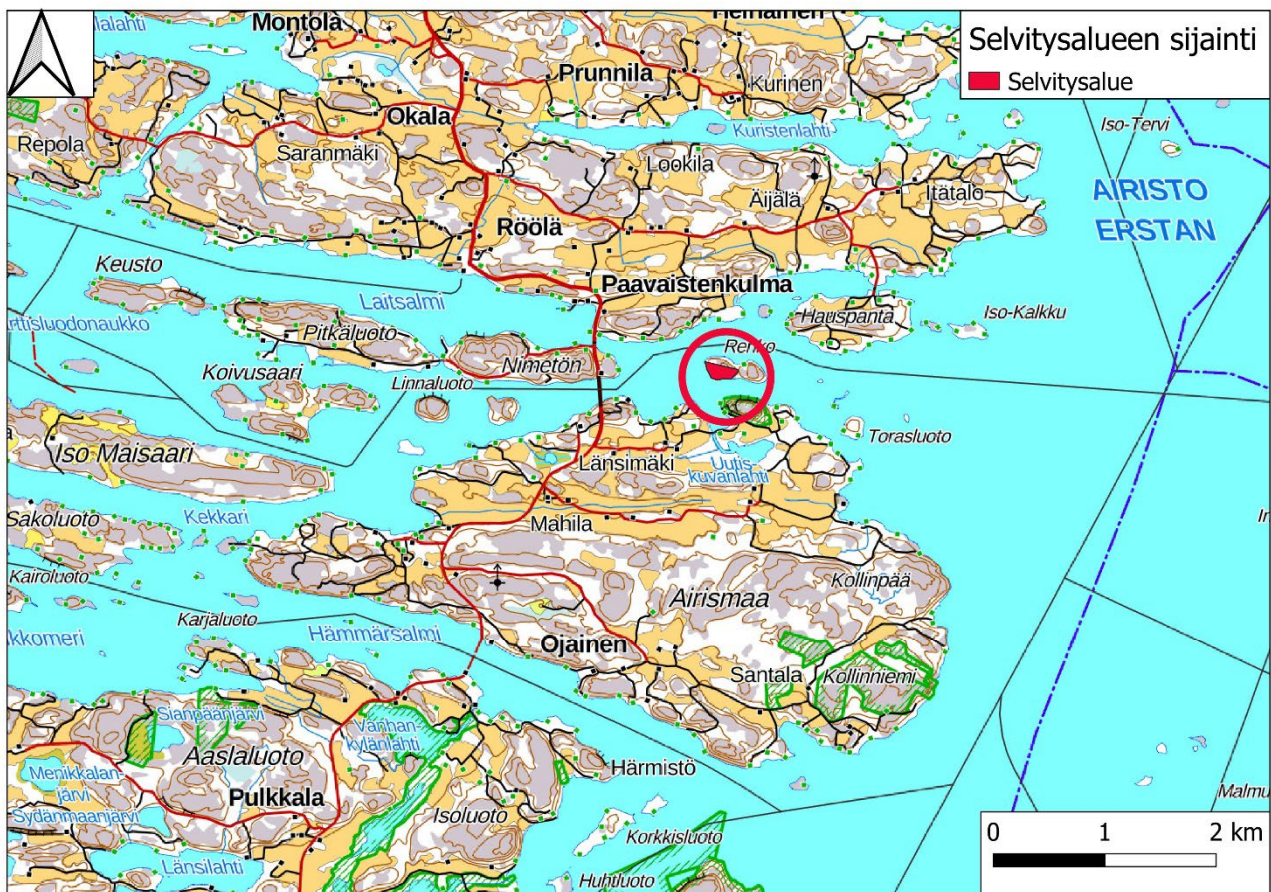
Kannen kuva: Avokalliota saaren sisäosassa (kohde 3.1).

Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 10/2022

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Naantalien Rymättylässä Airismaan pohjoispuolella sijaitsevan Nimetön-Patarauta-Rengon ranta-asemakaavan muutoksen luontoselvityksen. Kaavamuutos koskee Rengon saaren lounaisosaa (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi pesimälinnustokartoitus, uhanalaisten ja EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuusdeltaan ja

luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin. Detektorilla tehtävää lepakkoselvitystä ei katsottu toukokuun maastokäynnin perusteella tarpeelliseksi, sillä selvitysalueella ei ole lepakoiden erityisesti suosimia elinympäristöjä eikä lepakoille sopivia päiväpiilo- tai lisääntymispaikkoja löytynyt. Lisäksi Renko on pinta-alaltaan melko pieni saari (noin 10 ha), jonka erottavat suuremmista lähisaarista kapeimmillaankin yli 100 metriä leveät salmet. Lepakot eivät mielellään ruokaillessaan ylitä näin leveitä salmia.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt tehtiin touko-kesäkuussa 2022. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Rengon saari sijaitsee Naantalin Rymättylässä Airismaan pohjoispuolella Kirveenrauman salmesta itään. Sen länsipuolella aukeaa Rengonaukko. Selvitysalue kattaa kiinteistön 529-541-1-2 saaren lounaisosassa (kartta 1), ja sen pinta-ala on noin 3 ha.

Selvitysalueen eteläosassa on yksi vapaa-ajan asunto pienine laitureineen. Muu osa saaresta on kangasmetsää ja karua kalliomännikköä. Melko korkean saaren laella on myös puuttomia avokallioita. Rengon länsipuolella on tiheää ruovikkoa.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet

Luontotyyppikartoitus perustuu 26.5. ja 21.6.2022 suoritettuihin maastokäynteihin. Selvitysalueen korkeimmalla kohdalla sijaitseva avokallioalue on luontoarvoiltaan kohtuullisen merkittävä. Se on merkitty karttaan 2.

3.1 Karu kalliotierasammalkallio

Laaja, hyvin vähäpuustoinen kallioalue (kannen kuva, kartta 2), jonka puusto on jokseenkin luonnontilaista. Kalliolla kasvavat männyt ovat vanhoja, pienikokoisia ja hitaasti kasvaneita. Lahopuu on aikoinaan kerätty lähes kokonaan pois, eikä uutta ole vielä ehtinyt juuri muodostua. Avoimia kalliopintoja hallitsevat kalliotierasammal ja poronjäkälät. Valuvetisillä pinnoilla on saaristokallioille tyypillistä kuhmujäkälää. Tavanomaiseen, niukkalajiseen

putkilokasvistoon kuuluvat mm. kalliohatikka, puolukka, metsälauha, kanerva ja ahosuolaheinä. Kallion laki on hieman kulunut.

Maankäyttösuositus: Karut kalliotierasammalkalliot on arvioitu säilyväksi luontotyyppiä luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa. Ne sisältyvät luontodirektiivin luontotyyppiin silikaattikalliot. Kyseessä on myös metsälain erityisen tärkeä elinympäristö. Kohde olisi hyvä jättää rakentamatta, vaikka kyseessä onkin Saaristomerellä yleinen luontotyyppi.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Varsinainen selvitysalue jaettiin kahdeksaan luontotyyppikuviioon, minkä lisäksi kuviointiin otettiin mukaan Rengon länsirannan ruovikko osana kuviota 7. Kuviot esitellään alla, ja ne on merkitty karttoihin 2-3.

KUVIO 1 – KARU KALLIOJYRKÄNNE

Selvitysalueen koilliskulmassa sijaitsee karu, noin 10 m korkea kalliojyrkäne, josta pieni osa sijaitsee kiinteistön rajalla. Pääosa jyrkänteestä on kuitenkin naapurikiinteistöjen puolella. Kallionedustan puusto ja kapea laakso lisäävät jyrkänteen suojaisuutta. Alusmetsä ei ole tavanomaista rehevää, eikä jyrkäne ole muutenkaan kokonaisuutena erityisen edustava, joten kyseessä ei tulkittu olevan metsälain erityisen tärkeä elinympäristö. Kallioseinämien tavalliseen sammalistoön kuuluu mm. kalliopalmikkosammal.

KUVIO 2 – KALLIOMETSÄ

Melko tavanomainen karu kalliomännikkö, jossa on kuivan kankaan laikkuja (kuva 1). Puustossa on eri-ikäisyyttä ja kilpikaarnaisia puita, mutta lahopuuta esiintyy hyvin vähän. Tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat mm. puolukka, mustikka, kanerva, metsälauha ja kangasmaitikka.

Kalliometsät on silmälläpidettävä luontotyyppi, mutta kuvio ei ole tavanomaista edustavampi. Erityisiä maankäyttösuosituksia ei ole siten tarpeen antaa. Kyseessä ei ole metsälain erityisen tärkeä elinympäristö tai Metso-kriteerit täyttävä kohde.

Kuva 1. Luontotyyppikuvio 1 on karua kalliometsää.

KUVIO 3 – KARU KALLIOTIERASAMMALKALLIO

Katso kohde 3.1

Kuva 2. Karua kalliomännikköä luontotyyppikuviolla 4.

KUVIO 4 – KALLIOMETSÄ

Puustoltaan eri-ikäinen karu kalliomännikkö, jonka puista osa on vanhoja ja kilpikaarnaisia (kuva 2). Kuivan kankaan laikuilla kasvaa lisäksi vähän lyhyttä kuusta, muutamia

rauduskoivuja sekä huonokuntoista katajaa. Lahopuuta esiintyy vain niukasti, mutta kuviolla on kuitenkin keloutuva mänty. Tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat mm. mustikka, metsälauha, puolukka, kangasmaitikka, lampaannata, kevätpiippo, kanerva, ahosuolaheinä ja kangasrahkasammal.

Kalliometsät on silmälläpidettävä luontotyyppi, mutta kuvio ei ole tavanomaista edustavampi. Erityisiä maankäyttösuosituksia ei ole siten tarpeen antaa. Kyseessä ei ole metsälain erityisen tärkeä elinympäristö tai Metso-kriteerit täyttävä kohde.

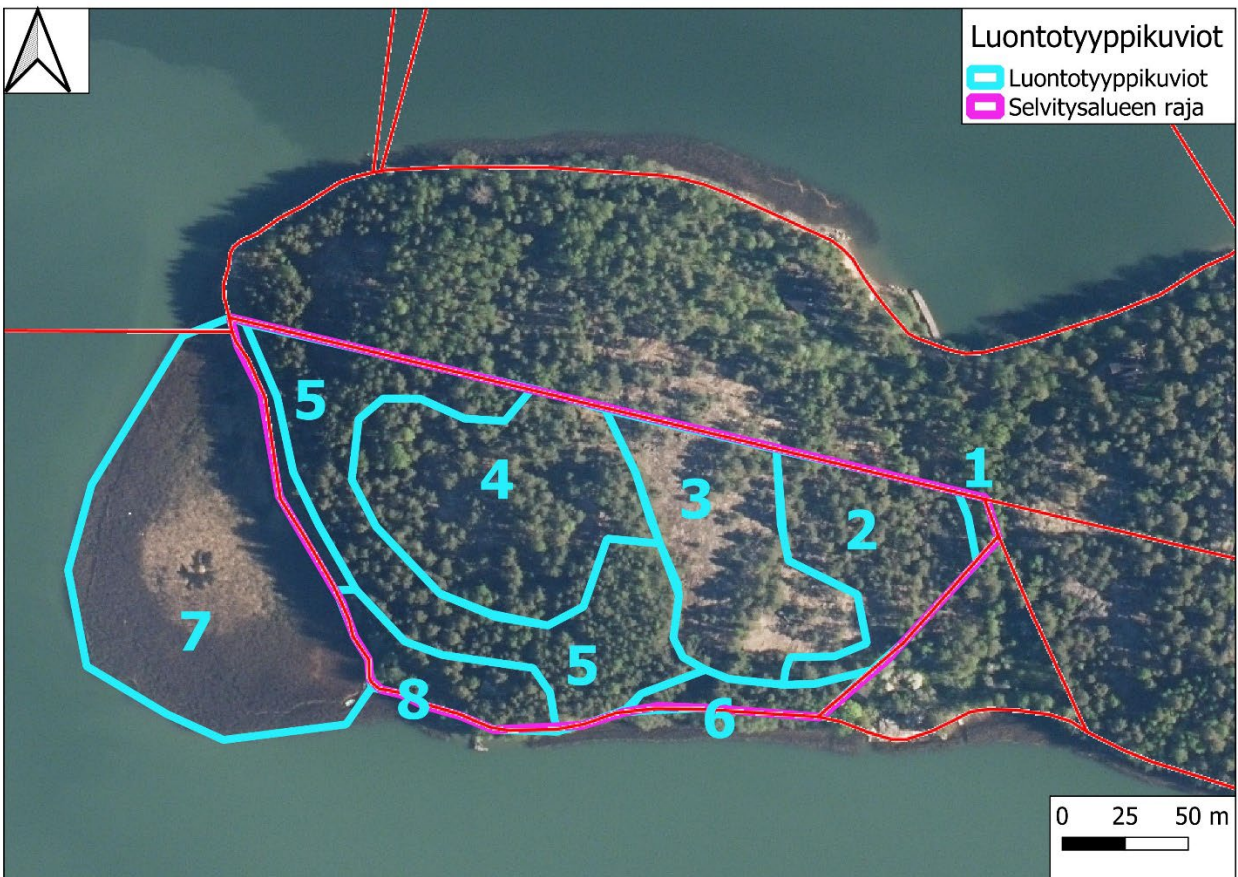
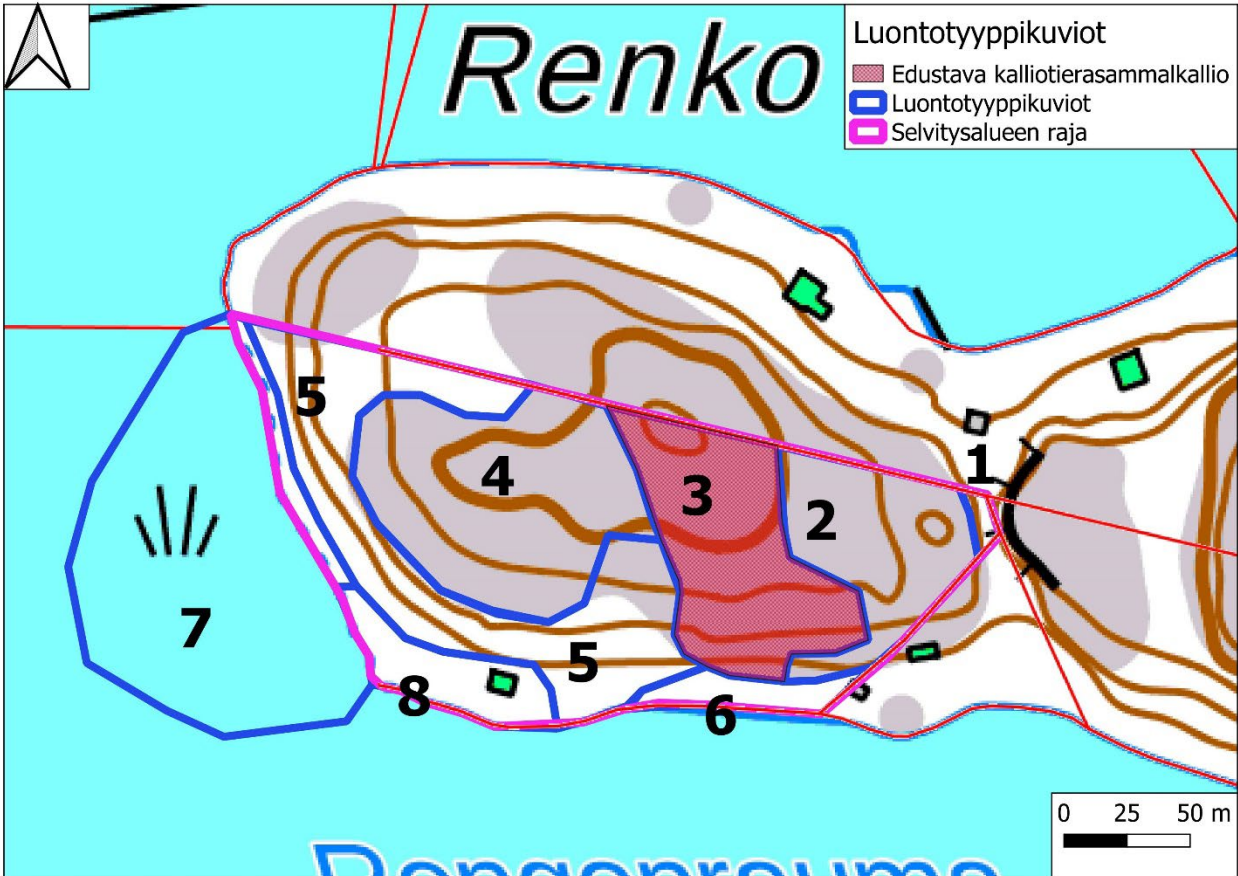
KUVIO 5 – KUIVAHKO – TUORE KANGASMETSÄ

Tiheää, mutta ei kovin vanhaa männikköä kasvava kuivahko – tuore kangasmetsä (kuva 3). Alemmassa latvuskerroksessa tavataan hieman kuusta. Lahopuuta esiintyy niukasti. Merenrannan lähellä kesämökistä hieman itään on yksi nuorehko tammi. Kuvion kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat mm. mustikka, kangasmaitikka, metsälauha, puolukka, kielo ja lampaannata.

Metsä ei ole luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista, joten tarvetta maankäyttösuosituksille ei ole.

Kuva 3. Tuoretta kangasmetsää luontotyyppikuvilla 3.

Kartat 2-3. Luontotyyppikuviot ja edustava kalliotierasammalkallio.

KUVIO 6 – RANTAMETSÄ

Kapea rantavyöhyke, jonka nuorehkoa puustoa on harvennettu (kuva 4). Kuvion itäpäässä kasvaa joitakin nuoria vaahteroita ja aivan rannalla on tervaleppää. Itäpään lehtomaiseen kasvillisuuteen kuuluvat mm. kyläkellukka ja metsäorvokki. Ranta on soraikkoista ja sen kasvillisuutta on niitetty. Tavanomaiseen merenrantakasvistoon lukeutuu mm. merirannikki.

Kuva 4. Harvennettua rantametsää Rengon etelärannalla (luontotyyppikuvio 6).

KUVIO 7 – RUOVIKKO

Tiheä ruovikko. Ruovikon ja kangasmetsän välissä kasvaa kapealti tervaleppää ja rantaniittykasvistoa, johon kuuluvat mm. peltopähkämö, rantamatara, punanata, meripiharatamo, keltamaite ja merivirmajuuri

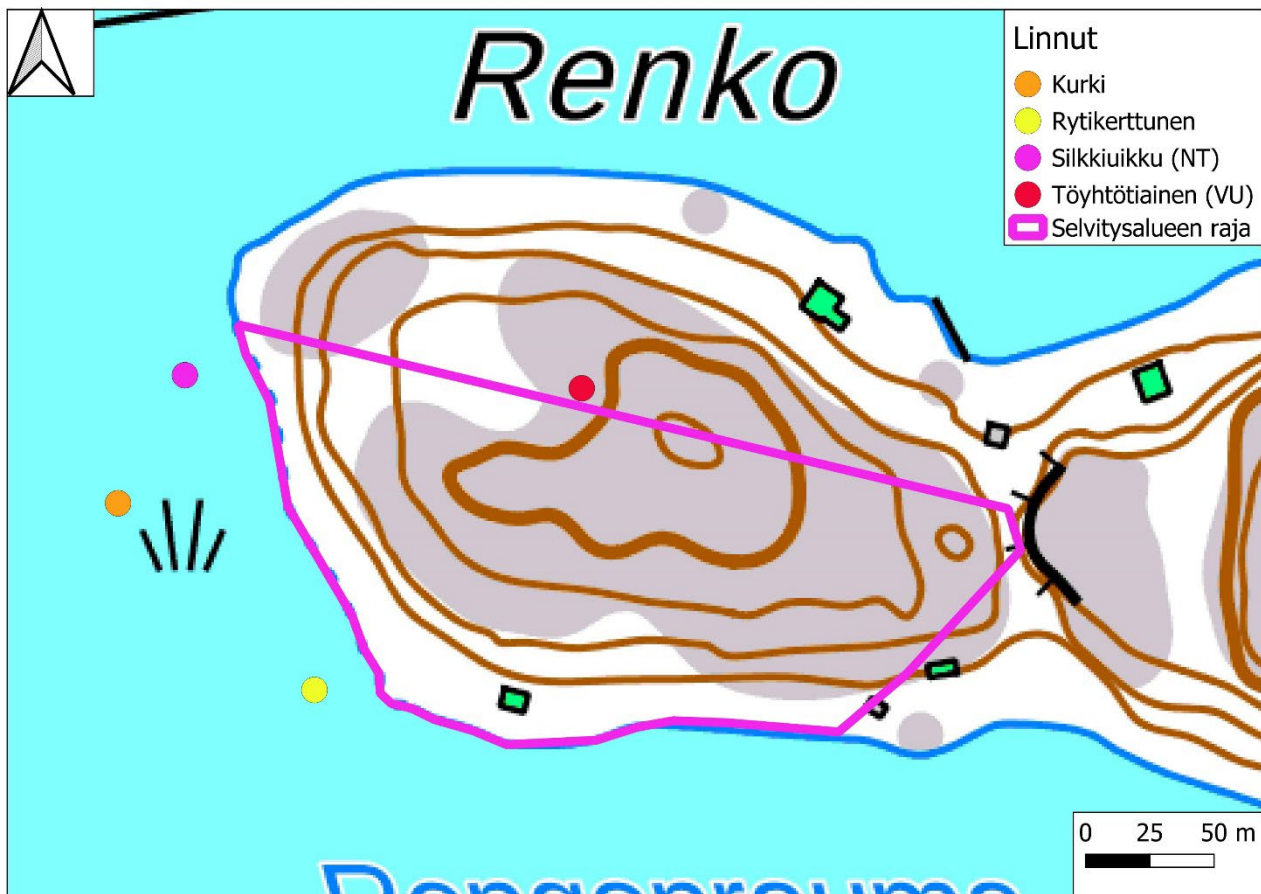
Merenrantaruovikot on arvioitu säilyväksi luontotyyppiksi.

KUVIO 8 – KESÄMÖKIN PIHA-ALUE

Kesämökin piha-alue. Ruovikon reunaa on niitetty pienellä alueella ruovikon eteläosassa.

5. PESIMÄLINNUSTO

Pesimälinnustoa selvitettiin 26.5. ja 21.6.2022 tehdyillä maastokäynneillä, jotka molemmat tehtiin aamulla-aamupäivällä. Sää oli kumpanakin päivänä poutainen, heikkotuulinen ja kohtuullisen lämmin, joten olosuhteet olivat linnustokartoitukselle suotuisat. Selvitysalueella ja sen välittömässä lähiympäristössä mukaan lukien länsirannan ruovikko pesivät seuraavat lintulajit: harmaasieppo, hippiäinen, kirjosieppo, kurki, metsäkirvinen, mustarastas, pajulintu, peippo, rantasipi, rytikerttunen, sepelkyyhky, silkkiuikku (silmälläpidettävä), sinisorsa, sinitäinen, talitiainen, töyhtötiainen (vaarantunut) ja varis. Lisäksi paikalla havaittiin kanadanhanhia, telkkäpari ja merihanhia, joista ainakin merihanhi pesi Rengosta vajaa 300 m länteen sijaitsevilla kareilla.

Kartta 4. Tärkeimmät pesimälinnut. (VU=vaarantunut, NT=silmälläpidettävä)

Selvitysalueen maalinnusto on varsin tavanomaista. Kalliomännikössä havaittiin kuitenkin voimakkaan vähenemisensä vuoksi uhanalaiseksi (vaarantunut) luokiteltu töyhtötiainen (kartta 4). Sen tarkka pesäpaikka ei ole tiedossa, sillä lajin poikaset ovat toukokuun lopulla

jo maastossa. Linnustollisesti merkittävin on Rengon länsirannan ruovikko, jossa pesivät rytikerttunen, silmälläpidettävä silkkiuikku ja kurki.

Maankäyttösuositukset: Uhanalaisen töyhtöiaisen mahdollisuudet säilyä Rengon linnustossa ovat sitä paremmat mitä enemmän saarella on tulevaisuudessa vanhaa metsää. Länsirannan ruovikkoa olisi hyvä säästää mahdollisimman paljon ruovikon linnustollisen arvon säilymiseksi.

6. MUU LAJISTO

Lintuja käsitellään aiemmissa kappaleissa. Rengon länsirannan ruovikko on tiheä ja yhtenäinen rajoittuen jyrkästi avoveteen. Ruovikon sisässä ei ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia lampareita. Liito-orava ei kykene levittäytymään saarelle eikä selvitysalueella ole lajille hyvin sopivaa metsääkään.

Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella selvitysalueelta tai sen lähiympäristöstä ei tunneta ennestään muiden uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä eikä niitä löydetty tässä työssä.

7. SUOSITUSTEN YHTEENVETO

Selvitysalueen korkeimmalla kohdalla sijaitseva karu avokallioalue (karu kalliotierasammalkallio) on luontoarvoiltaan kohtuullisen merkittävä. Se olisi hyvä jättää rakentamatta, vaikka kyseessä onkin Saaristomerellä yleinen luontotyyppi. Uhanalaisen töyhtöiaisen mahdollisuudet säilyä Rengon linnustossa ovat sitä paremmat mitä enemmän saarella on tulevaisuudessa vanhaa metsää. Länsirannan ruovikkoa olisi hyvä säästää mahdollisimman paljon ruovikon linnustollisen arvon säilymiseksi.

8. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontonselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>